
Trakassering i en tid uten emneknagg

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

Tidsskriftet

I Tidsskriftet nr. 8/1993 kan vi lese at nesten tre av fire kvinnelige og én av fem mannlige leger under videreutdanning i California var utsatt for seksuell trakassering. Det er en sørgelig påminnelse om at problemet var både velkjent og veldokumentert lenge før #metoo (Tidsskr Nor Lægeforen 1993; 113: 994).

Kvinnelige leger utsatt for seksuell trakassering

Nesten tre av fire kvinnelige leger under videreutdanning ved Universitetet i California, oppgir å ha blitt utsatt for seksuell trakassering i løpet av sin medisinske utdanning.

Likestillingsombud Ingse Stabel sier i en kommentar at en av fem norske kvinner har vært utsatt for seksuell trakassering på arbeidsplassen. Stabel ønsker en egen bestemmelse om seksuell trakassering i arbeidsmiljøloven.

82 leger av begge kjønn deltok i undersøkelsen som er publisert i The New England Journal of Medicine (1993; 328: 322–6). 24 av 33 kvinner oppgav å ha blitt utsatt for seksuell trakassering i løpet av grunn- eller videreutdanningen. Bortsett fra én kvinne, var alle utsatt for trakassering av menn. Ikke-fysisk trakassering var tre ganger så vanlig som fysiske overgrep. Slik trakassering omfatter gjentatte og uønskede kommentarer om kvinnens kropp, vedvarende flørting, påtrengende invitasjoner, visning av pornografiske bilder osv. De fleste overgriperne var mannlige leger i overordnet stilling, f.eks. veiledere.

En kvinnelig medisinstudent opplevde at en kirurg gned skrittet sitt mot henne etter å ha kommandert henne til å stå tett inntil seg under en operasjon. Andre eksempler på uønsket fysisk trakassering er uønsket kyssing og klining, eller tilbud om seksuelle tjenester i bytte mot forfremmelse, en god eksamen e.l.

Også en av fem menn rapporterte å ha blitt utsatt for seksuell trakassering. Mennene ble hovedsakelig utsatt for tilnærmelser fra sykepleiere, og de opplevde trakasseringen som langt mindre alvorlig enn kvinnene.

Bare to kvinner som opplevde seksuell trakassering rapporterte videre til en overordnet person, selv om nesten samtlige kvinner oppgav at det inntrufne hadde virket sårende, støtende, ført til aggresjon eller påvirket arbeidsevnen i negativ retning. De aller fleste kvinnene unngikk å ta affære fordi de var usikre på om de ville få hjelp.

Bortsett fra i ett tilfelle satte det en stopper for videre tilnærmelser å konfrontere overgriperen direkte.

Stabel: høye tall

Likestillingsombud Ingse Stabel sier i en kommentar at norske undersøkelser viser at en av fem kvinner har vært utsatt for seksuell trakassering av ulik alvorlighetsgrad.

– Det er to situasjoner som lett leder til seksuell trakassering: kvinner som trakasseres av menn på samme nivå på mannsdominerte arbeidsplasser, og kvinner i tradisjonelle kvinneyrker som har mannlige overordnede. Seksuell trakassering er i første rekke et spørsmål om maktkonstellasjoner. Dette er en av grunnene til at forholdene er mye verre i USA, sier Stabel. Amerikanerne har imidlertid egne lovbestemmelser på området, noe man ikke har i Norge.

– Jeg har foreslått at det blir en egen bestemmelse om seksuell trakassering i arbeidsmiljøloven, og jeg tror en slik bestemmelse vil komme når loven revideres, sier Stabel, som sterkt understreker arbeidsgivers og den enkelte leders ansvar for å unngå seksuell trakassering på arbeidsplassen.

Det er blitt stadig mer vanlig i amerikansk rettspraksis å betrakte det inntrufne fra den fornærmedes side. Ingse Stabel forteller at høringen om høyesterettsdommer Clarence Thomas' trakassering av Anita Hill har vært et vendepunkt i amerikansk debatt, og har satt problemet på dagsorden. I Norge har det vært reist kritikk, bl.a. fra kvinnehold, over at den som påstår å ha vært utsatt for overgrep må bevise sin uskyld, og ikke omvendt.

Forfatterne av den amerikanske undersøkelsen understreker at forebyggende virksomhet er atskillig bedre enn avstraffelse i ettertid, fordi avstraffelse kan lett føre til gjengjeldelse og utestengning fra profesjonell sosialisering. Stabel er helt på linje med disse synspunktene.

Mannlige pasienter

– En undersøkelse utført for Norske Kommuneforbund viste at kvinnelig pleiepersonale relativt hyppig var utsatt for seksuelle tilnærmelser fra mannlige pasienter, særlig innen psykiatrien. Problemstillingen er antakelig nokså vanlig i veiledningsforhold blant studenter, der den mannlige veilederen ofte dyrker sin kvinnelige student. Slike forhold trenger ikke nødvendigvis oppleves som trakassering. I enkelte tilfeller er det frivillighet fra begge sider på tilsvarende måte som når en elev forelsker seg i læreren, sier Stabel.

Legekårsundersøkelsen

Olaf Gjerløw Aasland i Legekårsundersøkelsen forteller at spørreskjemaene til legene også inneholder spørsmål om seksuell trakassering.

– Legekårsundersøkelsen omfatter dessuten en egen studentundersøkelse. I denne er det foreløpig ikke lagt inn spørsmål om seksuell trakassering, men vi vil vurdere å ta inn spørsmål om emnet, sier Aasland.

Per Helge Måseide, Tidsskriftet

Publisert: 15. oktober 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0690

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. februar 2026.